

**ZUID
WEST**

CONCEPT PERSPECTIEF PROGRAMMA ZUIDWEST

Route naar een integraal programma voor Den Haag Zuidwest / juni 2021

INHOUD

04 Inleiding

**06 ZUIDWEST
VERDIENT BETER**

Een schets van verleden en heden.

10 De wijk in cijfers

Hoe gaat het nu met Zuidwest?

**12 TOEKOMST VAN
ZUIDWEST**

Wat zijn de ambities voor Zuidwest 2040?

**17 OPBOUW VAN
HET PROGRAMMA
ZUIDWEST**

Integraal programma, focus op belangrijkste maatschappelijke opgaven: de zes thema's. Per thema meer concrete doelstellingen en opgaven.

27 AAN DE SLAG

Een hechte samenwerking is nodig tussen bewoners, gemeente, (maatschappelijke) partners en allianties van binnen en buiten Zuidwest.

Stadsdeelkantoor Escamp aan Leyweg

Vernieuwing Morgenstond

Inleiding

'Ik zou best nog wel een keertje net als vroeger in Moerwijk willen wonen...' In O O Den Haag, het lijflied van onze Harrie Jekkers, komt het gevoel boven dat aansluit bij de ambitie van alle betrokken partijen: geef Zuidwest weer perspectief en hoop, geloof in de toekomst.

Hoe komen we daar? Stapje voor stapje én samen. Het zou geweldig zijn als we alles radicaal kunnen aanpakken want er moet veel gebeuren. Toch moeten we er rekening mee houden dat dit wel even gaat duren. Ik merk ongeduld bij de bewoners van Zuidwest, en ook bij mezelf. Dat ongeduld moeten we, denk ik, koesteren. Het is onze motor en onze brandstof voor de mega-operatie waar we aan gaan beginnen. Het mag

echter geen excuus worden voor 'haastige spoed'; we kunnen dit maar één keer goed doen en we willen onderweg iedereen aan boord houden. Omdat we wel veel problemen tegelijk gaan aanpakken lijkt het misschien alsof de hele wijk op de schop gaat maar dat doen we met een duidelijk plan en met een helder doel voor ogen: 'Zuidwest op z'n best!'

In dit boekje leest u over de plannen en op de website www.zuidwestopznbest.nl staat steeds te lezen hoever we zijn, wat al klaar is, wat we hierna gaan doen en hoe u daarover kunt meepraten.

Martijn Balster
Wethouder Wonen, Wijken en Welzijn

A woman wearing an orange hijab and a black and orange striped long-sleeved top is holding a small chalkboard. The chalkboard has the Dutch text 'Ik help vrouwen aan meer zelfvertrouwen.' written on it in white chalk. The background is a softly blurred indoor space, possibly a clothing store, with a rack of clothes visible on the left and a mirror on the right.

Ik help vrouwen
aan meer
zelfvertrouwen.

ZUIDWEST
op z'n best!

Zuidwest verdient beter

In dit hoofdstuk schetsen we de historie van het gebied en de huidige situatie van Zuidwest, die niet rooskleurig is. We duiden waar we met deze aanpak met z'n allen naartoe willen: het brede programma *Zuidwest op z'n best* over een periode van twintig jaar.

Den Haag Zuidwest is een omvangrijk gebied, dat in het kader van de wederopbouw na de oorlog ontstond. Het waren de wijken van hoop en geloof in de toekomst, bestemd voor de middenklasse: de verpleegkundige, de leraar, de chauffeur en de agent. Deze naoorlogse stadsuitbreiding werd ontworpen door Dudok, met veel groen en een ruime opzet van lanen, singels, parken en pleinen. Het was een levendig gebied met veel winkels, buurthuizen, scholen, sportverenigingen en andere voorzieningen. De buurten ontwikkelden zich tot gemeenschappen van mensen die mét hun verschillen in levenshouding, leeftijd en leefstijl goed met elkaar konden samenleven. Er was veel onderling contact tussen buren. Bewoners uit die tijd praten met enthousiasme en weemoed over die tijd.

“Ik sport en woon hier en wil straks in de wijk naar een HAVO/VWO school om verder te studeren voor sportleraar”

Zuidwest groeit in de jaren zestig en zeventig uit tot één van de grootste nieuwbouwgebieden in Nederland. Er komen veel jonge gezinnen en een actieve middenstand in het bruisende stadsdeel

wonen en werken. Vanaf 1980 is er een uittocht van bewoners naar nieuwe woonkernen, zoals Zoetermeer en de Vinex wijken. Door stadsvernieuwing en de komst van nieuwe bewoners vestigen zich steeds meer sociaal zwakkere groepen in de wijken. In de jaren negentig volgt groot onderhoud en de herstructurering van het gebied en wordt een aantal buurten flink opgeknapt. Maar tijdens de economische crisis van 2008 valt de herstructurering stil. En daarnaast komen er, door het passend toewijzen van woningcorporaties, steeds meer kwetsbare mensen in de sociale huurwoningen te wonen.

Hoe gaat het nu?

Er is nogal wat aan de hand in Zuidwest. Veel daarvan heeft een negatieve invloed op het leven van de mensen die er wonen en werken. Op vrijwel alle parameters scoort Zuidwest slechter dan de rest van Den Haag. Een paar voorbeelden: een kwart van de bewoners leeft in armoede. Het gemiddelde jaarinkomen is €16.500 per inwoner, €10.000 lager dan in de rest van Den Haag. Zes op de tien inwoners heeft een chronische ziekte. Ongeveer 68% van de woningvoorraad bestaat uit corporatiewoningen uit de jaren '50 en '60 waarvan vele in te slechte staat door schimmel en vochtproblemen. Deze wijk van 70 jaar oud is op en heeft een renovatie nodig, die vergelijkbaar is met de

WONEN & LEEFOMGEVING

68%

van de woningen is in bezit van woningcorporaties (sociale verhuur). Het aandeel is twee keer zo groot als in Den Haag.

Bibliotheek
Morgenstond, 1966
Bron: Haags
gemeentearchief

*Sleetse
buitenruimte
in de Zijden*

nieuwere wijken. Sloop/nieuwbouw ligt vaak voor de hand. Op sociale factoren als percentage bijstandsgerechtigden, sociale cohesie en veiligheidsgevoel scoort Zuidwest slechter dan het Haagse gemiddelde. Gaandeweg is ook het economisch draagvlak voor voorzieningen verder afgenomen en is het voorzieningenaanbod gericht op de probleemondersteuning in de wijken en minder op de kansen en mogelijkheden. Op veel plekken in de openbare ruimte steekt de verloedering de kop op.

“Ik ben vrijwilliger, zet mij in voor de wijk en bewoners en in de wijk wil ik verhuizen naar een energiezuinige woning met lagere woonlasten”

De afgelopen jaren zijn veel zorgtaken bij de gemeente terecht gekomen, zonder dat daar voldoende financiële middelen tegenover stonden. Psychiatrische instellingen werden gesloten, vanuit de gedachte dat mensen onder begeleiding in een bestaande wijk moeten kunnen wonen. In combinatie met het woningtoewijzingssysteem is er een concentratie van kwetsbare groepen ontstaan in

een gebied waar huishoudens met een smalle beurs al ruim vertegenwoordigd waren. Door de eenzijdige woningvoorraad komt de doorstroming naar andere woningen binnen Zuidwest niet op gang. Mensen die het goed hebben trekken daarom vaak het gebied uit. Zij hebben weinig kans om door te groeien. Gevolg is dat door armoede, schooluitval, (jeugd)criminaliteit, (jeugd)werkloosheid, overlast gevende bewoners en radicalisering de leefbaarheid onder druk staat. Ondanks vele inspanningen gedurende de afgelopen decennia is het niet gelukt het tij structureel te keren. Integendeel, de wijken zullen zonder ingrijpen nog verder afglijden.

Hoge kosten en grote opbrengsten

Er is met preventie veel te bereiken. Een euro investeren in preventie levert enorm veel besparingen op, denk aan zorgkosten, de repressieve aanpak van de criminaliteit, de uitkeringen die samenhangen met de beperkte arbeidsparticipatie. Maar denk ook aan de impact die het heeft als 20.000 jongeren 1 schoolniveau lager uitstromen dan ze waarschijnlijk kunnen. Want talent is er zeker en het zou zonde zijn als dit talent verloren gaat. Preventie heeft ook effect op allerlei uitgaven

WERK & ECONOMIE:

De werkgelegenheid in Zuidwest staat onder druk. Zo is het aantal winkels teruggelopen van 313 in 2010 naar 264 in 2020.

van de overheid versus de inkomsten die de overheid als mensen aan het werk zijn, zelf de kost verdienen en gezond leven. Als Zuidwest een gemiddelde wijk zou zijn dan zou dat per jaar de gemeente Den Haag miljoenen per jaar schelen aan uitkeringen en inwoners helpen om de problemen te laten verminderen.

“Ik wil een buurtcafé waar je samen iets kan organiseren om de buurt leuker, gezelliger en mooier te maken”

Lange en structurele aanpak

In het coalitieakkoord Samen voor de Stad is aangegeven dat de gemeente Den Haag verder wil bouwen op de goede ervaringen die zijn opgedaan in de Wijkaanpak Nieuwe stijl. Met een aanpak die veel breder is dan een ruimtelijke visie en de stedelijke woonopgave. Waar het om gaat is de verbinding te zoeken tussen de problemen, maar

ook de oplossingen. Participatie, werkgelegenheid, huisvesting, veiligheid, gezondheidsbevordering, ontmoeting en sociale cohesie zijn thema's die onderling met elkaar verbonden zijn. De brede benadering moet leiden tot een krachtige aanpak voor Den Haag Zuidwest.

Uiteraard begint de aanpak van Zuidwest niet nú pas. Door de eerdere herstructurering en wijk-aanpak is er al veel gedaan door de gemeente én door partners in de stad. Hierop bouwen we voort. Den Haag heeft al programma's lopen, zoals de in 2019 gestarte Regiodeal Den Haag Zuidwest, een samenwerking tussen het Rijk en de gemeente Den Haag. Doel van de Regiodeal is om de wijken Bouwlust, Vrederust, Morgenstond en Moerwijk in sociaaleconomisch opzicht te versterken. De gemeente ziet de Regiodeal als *stepping stone* voor de opzet van het brede programma *“Zuidwest op z'n best”* voor een periode van de komende twintig jaar.

*Luchtfoto
en plangrens
Zuidwest*

ONDERWIJS

700

Rond 45% van de peuters van Den Haag Zuidwest heeft risico op onderwijs-achterstand. Dit zijn ongeveer 700 kinderen.

DE WIJK IN CIJFERS

Hoe gaat het nu met Zuidwest?

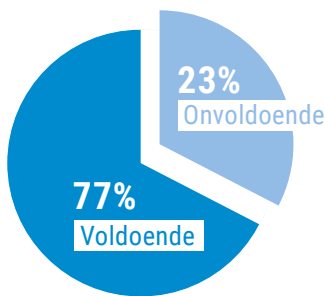

55% van de inwoners van Zuidwest voelt zich gezond tegenover 69% in Den Haag

Aantal inwoners zuidwest

70.000

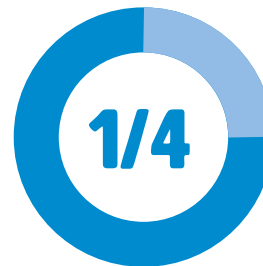
Waardering voor de woning

Zuidwest

6/10

inwoners is chronisch ziek. De bewoners in Zuidwest zijn minder gezond dan gemiddeld in Den Haag

Een kwart van de bewoners leeft in armoede

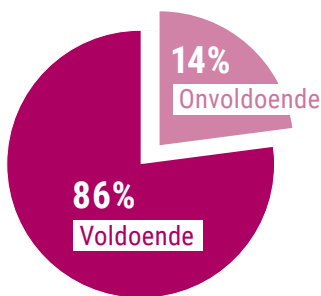
Rapportcijfer voor sociale cohesie

Den Haag

5.5

Zuidwest

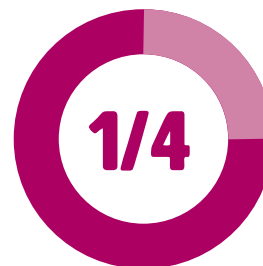
4.8

Den Haag

49%

van de inwoners van Zuidwest is laag opgeleid tegenover 33% van de inwoners van Den Haag

Een kwart van de bewoners heeft schulden

12

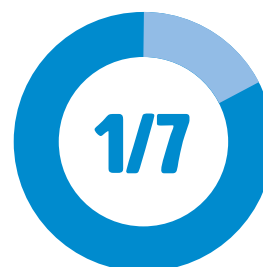
Als je vandaag de dag overlijdt in Moerwijk heb je gemiddeld twaalf jaar korter gezond geleefd dan Hagenaars in de betere wijken

€18.000

is het gemiddelde inkomen per inwoner van Zuidwest tegenover €26.000 per inwoner van Den Haag

15%

van de inwoners van Zuidwest zit in de bijstand tegenover 7% van de inwoners van Den Haag

1 op de 7 Hagenezen woont in de wijk Zuidwest

Mensen hebben
behoefte aan
sociale contacten,
dat krijgen ze hier.
We zorgen voor
een tweede thuis.

ZUIDWEST
op z'n best!

Toekomst van Zuidwest

Den Haag Zuidwest scoort in 2040 weer op alle fronten op het Haags gemiddelde. Wat heeft het dan te bieden aan haar bewoners op het gebied van wonen, leefomgeving, veiligheid, mobiliteit en ontwikkelkansen? We geven in dit hoofdstuk een overzicht een aantal integrale ambities over hoe Zuidwest er in 2040 uitziet, de gezamenlijke stip op de horizon.

Ik zou best nog wel een keertje net als vroeger in Moerwijk willen wonen...'
In O O Den Haag, het lijflied van onze Harrie Jekkers, komt het gevoel boven dat aansluit bij de ambitie van alle betrokken partijen: geef Zuidwest weer perspectief en hoop, geloof in de toekomst. Samen kunnen we Zuidwest tot een vernieuwd en eigentijds deel van de stad transformeren, waar mensen met verschillende achtergronden graag wonen en werken en zich kunnen ontwikkelen en waar de huidige bewoners een veiliger en aantrekkelijker woonomgeving krijgen. Daar moeten we met elkaar de schouders onder zetten; de gemeente, bewoners, bedrijfsleven, allianties en maatschappelijke partners. Ingewikkelde problemen laten zich immers niet met simpele maatregelen oplossen.

Hoe ziet Zuidwest er in 2040 uit? Wat heeft het allemaal voor plannen en uitdagingen te bieden aan haar bewoners en ondernemers? Vanuit verschillende perspectieven zijn de ambities voor Zuidwest

beschreven en is gekeken hoe deze bijdragen aan de leefomgeving die Zuidwest in de toekomst nodig heeft. Met vitale en gezonde wijken, diverse woonmilieus, goede voorzieningen, levendige, veilige, verduurzaamde en groene wijken, in een bloeiende wijk economie die goed bereikbaar is en in verbondenheid met alle bewoners.

Een prettig en veilig Zuidwest

In 2040 is Zuidwest een sterk en aantrekkelijk deel van de stad Den Haag, wat op alle fronten scoort op het Haags gemiddelde. De buurten hebben groene, aantrekkelijke en veilige openbare ruimtes, wandel- en fietsroutes, parken en levendige ontmoetingsplekken. Elke buurt heeft z'n eigen karakter, waardoor ingrepen van buurt tot buurt kunnen verschillen, maar wel afgestemd met de bewoners. De openbare ruimte is 'schoon, heel en veilig'.

Melis Stokepark

“Ik woon hier al 40 jaar, ik ken iedereen en wil oud worden in een nieuwe woning”

Huidige bewoners willen graag in de wijken blijven wonen waar ze zijn opgegroeid. ‘Ik woon hier al 40 jaar, ik ken iedereen en wil oud worden in een nieuwe woning’, zegt een bewoner van het eerste uur. Door het toevoegen van de juiste woningen is er in de toekomst plek voor iedereen: stijgers, blijvers en nieuwkomers. Zo willen we de onderwijzer, politieman, verpleger en ondernemer, maar ook alleenstaanden, senioren en gezinnen met opgroeiende kinderen een passende woning kunnen bieden.

Mensen voelen zich thuis

Naast een aantrekkelijke woon en leefomgeving voor de gevarieerd samengestelde bevolking is het aanbod van voorzieningen op orde voor iedereen. Het sluit aan op de verschillende culturele behoeften in de wijken. Mensen willen zich thuis voelen in hun wijk en zich trots voelen op hun wijk. Zuidwest is in 2040 een gebied met een sterke sociale cohesie, waar alle betrokken partijen de handen

ineenslaan om Zuidwest leefbaarder te maken. Bewonersorganisaties, woningcorporaties, politie, zorgmedewerkers, schuldhulpverlening, jeugdzorg, welzijnswerk, bedrijfsleven en scholen hebben veel energie gestoken in het aanpakken van de problemen. Bewoners voelen zich sterk betrokken bij en medeverantwoordelijk voor hun buurtgenoten en hun omgeving. Er zijn locaties waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten, taallessen volgen of leren hoe je je financiën op orde krijgt. Een plek waar iedereen van harte welkom is. Zoals een buurtcafé waar je samen iets kan organiseren om de buurt leuker, gezelliger en mooier te maken.

Zuidwest biedt kansen om jezelf te ontwikkelen

‘Ik sport en woon hier en wil straks in de wijk naar een HAVO/VWO school om verder te studeren voor sportleraar.’ In 2040 moet Zuidwest volgens de bewoners uitgroeien tot een plek om je te kunnen ontwikkelen. Dat gebeurt met een afwisselend aanbod van onderwijs op alle niveaus in de wijken. Het onderwijs is veilig en aantrekkelijk voor leerlingen in Zuidwest en de omgeving. Dat begint

*Dakotatheater
Bron: Dakota*

“Sport is een taal die iedereen snapt. We begrijpen elkaar zonder veel te praten”

al op de peuterschool en basisschool, waar kinderen onderwijs krijgen van goede kwaliteit, door professionals die de tijd krijgen de kinderen goed te begeleiden. Ook is er ruimte voor buitenschoolse activiteiten om de kinderen op te vangen. In 2040 zijn de voorzieningen in Zuidwest, zoals onderwijs, zorg, maatschappelijke organisaties, winkelcentra, sport en spel, goed toegankelijk en van goede kwaliteit. Sportparken krijgen een meer openbaar karakter en zijn makkelijk voor de bewoners te bereiken. ‘Want’, zo zegt een bewoner, ‘Sport is een taal die iedereen snapt. We begrijpen elkaar zonder veel te praten.’

Karakter van de buurten koesteren

In Zuidwest is op veel plekken de tijdgeest uit de jaren '50 waarin het gebied is gebouwd, nog duidelijk voelbaar. Bewoners waarderen deze karakteristieke gebouwen en het groene karakter van het gebied. Door in de wijken meer interessante bestemmingen te ontwikkelen voor mensen uit de wijken en ook van buiten het gebied, kunnen we

het imago van Zuidwest en haar buurten versterken. Denk aan sportieve of culturele evenementen, een culturele broedplaats of museum. De sport-campus is een goed voorbeeld van zo'n nieuwe bestemming, al moeten ervoor zorgen dat die ook zichtbaar en toegankelijk worden voor bewoners uit de wijken.

Want de behoefte om samen te komen is er: ‘Ik ben vrijwilliger, zet mij in voor de wijk en wil in de wijk verhuizen naar een energiezuinige woning met lagere woonlasten.’ In de openbare ruimte is het prettig om te verblijven, waar mensen zich veilig voelen en die voldoende op de behoeften van bewoners en ondernemers is afgestemd. Want Zuidwest is nog steeds een geliefd gebied bij veel mensen. ‘Ik wil ondernemer worden en ga een klein bedrijf starten in deze wijk waar veel familie woont die mij steunt.’

*Heeswijkplein
Moerwijk*

*Zuiderpark, nabij
Loevesteinlaan*

A man with short dark hair and a beard, wearing a dark blue zip-up jacket over a grey t-shirt and blue jeans, stands outdoors in a residential area. He is smiling and holding a small chalkboard with both hands. The chalkboard has a light-colored wooden frame and a dark grey surface with white chalk text. In the background, there are multi-story apartment buildings with balconies and red railings. A paved path and some greenery are also visible.

Ik zorg ervoor
dat de buurt
de middelen
heeft om
elkaar te
ondersteunen.

ZUIDWEST
op z'n best!

Opbouw van het programma Zuidwest

**Samen met de wijken, bewoners
en de allianties bouwen
we aan het Verbond van Zuidwest.
Samenwerking en participatie staat
centraal in het programma.**

We willen op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen samenwerken met alliantiepartners en bewoners. Samen doen we alles voor het gebied, waarbij door structurele participatie geluisterd wordt naar de wensen uit de wijken. Maar waar we vooral ook gebruik maken van de expertise en kennis vanuit de allianties.

Het zijn de partners die met hun voeten in de klei staan en die weten welke maatregelen werken en welke niet. Denk hierbij aan partijen die veel ervaring hebben met stedelijke vernieuwing. Het zijn de onderwijsinstellingen die weten waar hun leerlingen tegenaan lopen, de corporaties die verstand hebben van wat er achter de voordeur van de huurders gebeurt, de politie die op dagelijkse rondes door de wijk ziet waar sprake is van ondermijning.

Uiteraard wordt samen met het Rijk, als één van de beoogde partners, bekeken of het voorgenomen programma effectief zal zijn: gaan de mensen in Zuidwest merken dat de geconstateerde problemen het hoofd wordt geboden? Er is ook een rol voorzien voor het Rijk, samen zullen wij vernieuwend en methodisch te werk gaan maar vooral ook gebruik maken van ervaringen van elders in het land en te experimenteren; en als het doel, het wijziging van wetgeving of experimenteerruimte rechtvaardigt onderzoeken we samen hoe dit mogelijk gemaakt kan worden.

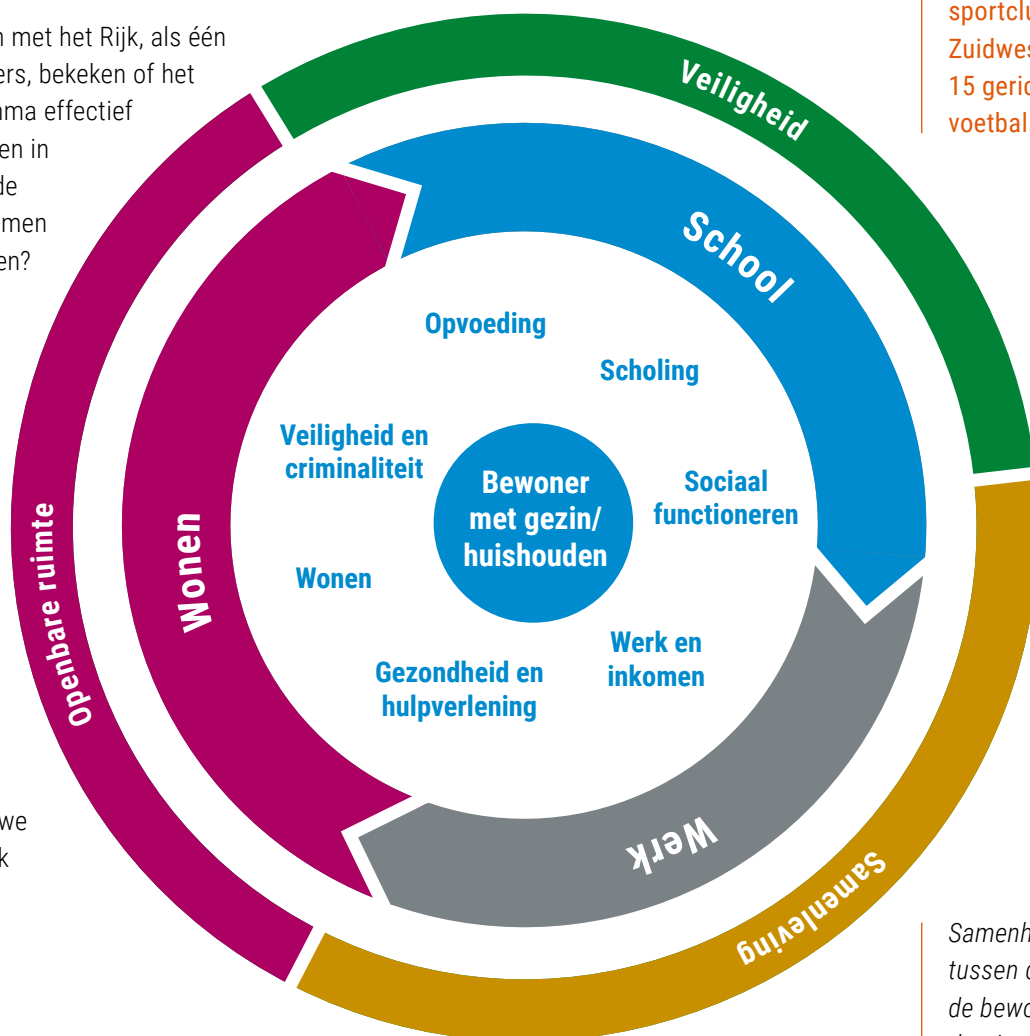
Zeker is dat er geen makkelijke oplossingen bestaan voor de vraagstukken in Zuidwest en zeker is dat verandering tijd kost; meerjarig commitment is daarom hard nodig. De gemeente vindt het belangrijk dat de resultaten van de aanpak ook op lange termijn kunnen worden gevolgd. Hiertoe zal begin volgend jaar een monitorsysteem worden opgezet.

Ook zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met universiteiten en hogescholen om de vernieuwende ideeën en projecten te begeleiden en de resultaten te duiden. Een goed voorbeeld is "Gezond en Gelukkig Den Haag"; een initiatief van meerdere professionals uit het werkveld en de gemeente. Zij bundelen de krachten om het medisch en sociaal domein met elkaar te verbinden. Onder andere het LUMC, de HAGA Academie en het ministerie van VWS zijn hier als initiatiefnemers bij betrokken.

GEZONDHEID & VITALITEIT

21

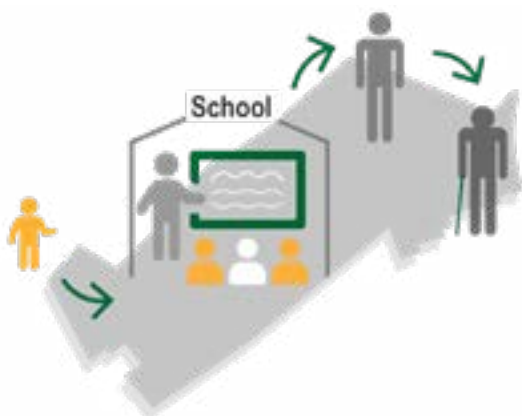
Er zijn veel georganiseerde sportvoorzieningen in de wijk aanwezig maar het gebruik door bewoners uit de wijk blijft beperkt. Er zijn met name veel voetbalverenigingen: van de 21 sportclubs in Zuidwest zijn 15 gericht op voetbal.

Samenhang tussen de thema's, de bewoners staan daarin centraal

Zes thema's

De opbouw van het programma bestaat uit zes thema's, waarbij de focus ligt op de belangrijkste maatschappelijke opgaven. Samen met de allianties bouwen we verder aan dit programma, kijken we wat de crossovers tussen de thema's zijn en welke acties ondernomen kunnen worden om invulling te geven aan de ambities.

1. Onderwijs

Ambitie: Zuidwest is een goede plek om op te groeien en je te ontwikkelen, met gelijke onderwijskansen.

Iedereen moet zijn of haar talenten kunnen ontplooiën: kinderen, schoolgaande jeugd, maar ook volwassenen die zich blijven ontwikkelen. Onderwijs voor alle leeftijden helpt daarbij. Vanuit dit thema zoeken we samen met de alliantiepartners naar mogelijkheden over de volle breedte van het onderwijsveld om de belemmeringen aan te pakken. Om vaardigheden te vergroten en zo de kansenongelijkheid te verkleinen. We kunnen het tijd nemen door alle kinderen in Den Haag gelijke kansen en goed onderwijs te bieden. Dat vergt een meerjarige aanpak (tenminste tien jaar) en inzet van extra middelen. Hierbij zetten we in op verschillende pijlers, zoals het inhalen van achterstanden van basisschoolkinderen. Dat doen we door hun voldoende tijd, ruimte en professionaliteit in het onderwijs te geven en de zorg te bieden die zij nodig hebben. Ouders fungeren daarbij als actieve partners in de ontwikkeling van het kind. Taalonderwijs en digitale vaardigheden zijn daarbij onmisbaar en de start voor ontplooiing en zelfredzaamheid. We versterken onze aanpak zodat elke

volwassene laagdrempelig taalles en taalmaatjes binnen handbereik heeft.

Soepele overstapmomenten naar vervolgonderwijs zorgen voor een goede doorstroming. Samen met de alliantiepartners onderzoeken we of, er naast de Sportcampus waarin de HALO en het Mondriaan gevestigd zijn, de ontwikkeling van een reguliere MBO of HBOcampus in Zuidwest mogelijk is. We doen dit in nauwe samenwerking met bedrijven, waar zowel scholing als praktijklessen plaatsvinden.

Doel:

We streven naar een afwisselend onderwijsaanbod op alle niveaus in de wijken. Het onderwijs is veilig en aantrekkelijk voor leerlingen in Zuidwest en de omgeving. Kinderen gaan goed voorbereid naar de basisschool om achterstanden te voorkomen. Zo krijgen alle ouders met kinderen tot 2,5 jaar een bijzonder aantrekkelijk aanbod voor taal- en opvoedingsondersteuning.

Het inhalen van achterstand is een belangrijk onderdeel. Kinderen met (een risico op) onderwijsachterstand gaan langer naar school. Bij iedere school is extra aandacht voor alle kinderen door begeleiding in de klas en huiswerkbegeleiding door studenten uit het mbo, hbo en van de universiteit. Maar ook onderwijsprofessionals krijgen extra mogelijkheden voor begeleiding en ontwikkeling in het geven van onderwijs in de grootstedelijke problematiek. Daarnaast bieden we leerkrachten aantrekkelijke betaalbare huisvesting in het gebied.

Ouders fungeren als actieve partners in de ontwikkeling van het kind. Ouders kunnen op iedere basisschool terecht voor (taal)onderwijs. Scholen krijgen ondersteuning voor het organiseren en uitvoeren van de ouderparticipatie. En bij de overstap van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs worden alle kinderen één op één ondersteund en er vindt een warme overdracht plaats.

Samen werken we aan:

- Voldoende en diverse onderwijslocaties en een goede kwaliteit van het onderwijs op het basis-, voortgezet onderwijs (inclusief havo/vwo),

ONDERWIJS

7,1%

In Moerwijk-Zuid was het percentage voortijdige schoolverlaters in 2018 liefst 7,1 procent. In Moerwijk-Oost was dat zelfs 8,3. Ter vergelijking, den Haag scoort gemiddeld 3,8 procent schooluitval.

speciaal en beroepsonderwijs niveau.

- Een evenwichtige verdeling over de wijken van kindcentra, waar alle voorzieningen (opvang en leren) op één plek worden aangeboden.
- Aansprekend en onderscheidend onderwijs met als trekkers taal/rekenen/digitale vaardigheden. Bedrijven en instellingen in de zorg en welzijn koppelen we aan beroepsonderwijs. We bieden goede stageplaatsen in het praktijkonderwijs aan door samenwerking met het bedrijfsleven.
- Goede voorzieningen voor onderwijs, onderwijzers en leerlingen, zoals een goede huisvesting met ruimte voor een breed aanbod, experimenteerruimtes en bereikbaarheid. Er is voldoende ruimte voor sport, spel en ontwikkeling van jongeren. Denk aan ontmoetingsruimten en sport voor jongeren en voldoende leer-werktrajecten.
- Multifunctionele locaties of voorzieningen gericht op wegwerken van leerachterstanden en het bevorderen van gelijke kansen en perspectieven.

2. Werk & Economie

Ambitie: In Zuidwest is er voor iedereen perspectief op werk, ontwikkeling en zinvolle dagbesteding. Zuidwest is schuldenvrij.

In Zuidwest is de inkomenspositie lager dan gemiddeld in Den Haag en veel mensen hebben een uitkering. Wens is dat de inkomenspositie van bewoners verbetert door ze samen met het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en andere partners aan werk te helpen. Zij die nog een te grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, krijgen eerst een zinvolle dagbesteding om de zoektocht naar geschikt werk te overbruggen. We willen dit bereiken door meer banen voor bewoners in

Zuidwest zelf te creëren. Dit doen we door ondernemerschap in de wijken te stimuleren, door de verbindingen met bedrijventerrein Zichtenburg Kerketuinen Dekkershoek en het Westland te versterken en daarbij de koppeling te maken met bedrijven elders in de Den Haag. We nemen maatregelen om het aantal uitkeringen te verminderen, helpen we iedereen met een schuld en staat preventieve schuldhulpverlening centraal.

Samenwerking tussen de onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, gericht op wederzijds versterken en stimuleren, draagt daaraan bij. Dat kan alleen met een passende bereikbaarheid van onderwijs, werk en bedrijfslocaties. De woningbouw transitie is een versneller voor een bloeiende wijk economie en als opleidingsmogelijkheid. Daarnaast liggen er kansen op het gebied van logistiek en de zorg- en maakindustrie.

Doel:

Meer banen, minder uitkeringen, preventieve schuldhulpverlening en voor iedereen met een schuld een hulpverleningstraject. Dat is het uitgangspunt voor inwoners in Zuidwest. Dat betekent dat er voldoende betaalbare en passende ruimte is voor startende ondernemers en voor startups en kleinschalige bedrijvigheid. Daarbij flexibele en alternatieve concepten in kantoren, bedrijfsruimten en woningen nodig.

Samen werken we aan:

- Aantrekkelijk vestigingsmilieu voor ondernemers. Er zijn voldoende geschikte en betaalbare bedrijfsruimtes, experimenteerruimtes en tijdelijke of flexibele bedrijfshuisvestingsconcepten.
- We zorgen voor een goede aansluiting bij arbeidsmarkt door het onderwijs en bedrijfsleven met elkaar te koppelen. Ook willen we ambachts-academies opzetten, zodat de vaardigheden van mensen beter op de arbeidsmarkt aansluiten.
- Het aanpakken van sociale en maatschappelijke voorzieningen, zoals het verbeteren van het perspectief voor kansarmere bewoners, taal en cultuur, opvoeding en gezondheid. De zorg- en welzijnsvoorzieningen moeten passen bij de behoefte van de buurt en wijk, gecoördineerd op bijvoorbeeld de aanpak multi-problematiek

WERK & ECONOMIE

Veel huishoudens hebben een (relatief) laag inkomen en een aanzienlijk deel heeft een uitkering. In vergelijking met heel Den Haag is het aandeel minimahuishoudens hoog. Hetzelfde geldt voor het percentage kinderen (4-18 jaar) dat opgroeit in een minima-huishouden.

WONEN & LEEFOMGEVING

De woningvoorraad in Zuidwest bestaat grotendeels uit appartementen van vlak na de Tweede Wereldoorlog. De gemiddelde woningwaarde, een indicatie voor de kwaliteit, is laag. Relatief veel bewoners geven hun woning een onvoldoende.

3. Wonen & Leefomgeving

Ambitie: Zuidwest is een prettige en kwalitatief goede woon- en leefomgeving, waar door verdichting extra woningen worden toegevoegd voor blijvers, stijgers en nieuwkomers, een omgeving die groen, duurzaam, toekomstbestendig en gezond is.

De opgave is bestaande woningen deels te herstructureren / te renoveren, en deels te slopen/nieuw te bouwen. Een betere balans in de woningvoorraad is een belangrijke randvoorwaarde. Bestaande woningen krijgen een opknappbeurt of worden gesloopt en teruggebouwd. En er wordt verdicht, er komen ongeveer 10.000 nieuwe woningen bij, veelal in het goedkope en middensegment, zoals huurwoningen voor gezinnen met een kleine beurs, woonconcepten voor jongeren bij de

Leyweg

start van hun werkcarrière, woonappartementen voor senioren en koopwoningen voor jonge starters en doorgroeiers die in de wijk willen wonen en werken. Daarnaast willen we openbare ruimte verbeteren, de benodigde voorzieningen en ontmoetingsplekken ontwikkelen en bereikbaarheid met OV en langzaam verkeer verbeteren.

Investeren in de leefomgeving is cruciaal. De openbare ruimte biedt veel leuke plekken om te ontspannen en te recreëren en verbindt de unieke plekken in de wijken. We maken de openbare ruimte veiliger en toegankelijker om te sporten & bewegen. Ook zetten we in op het sportiever maken van pleinen en wandel- en fietsroutes. In woonbuurten is de auto minder belangrijk en komt er meer ruimte voor groen, verblijven en sporten. We willen meer gezonde, energie-neutrale en klimaatbestendige gebouwen en leefomgeving. Met meer groen in de wijk en parken en singels. Zuidwest wil gebouwen en buitenruimtes met mooie, groene daktuinen en muren. Dat levert bijvoorbeeld een nestgelegenheid op voor beschermde diersoorten. Een groene omgeving zorgt voor rust en ontspanning in de wijken. De gebruikte materialen zijn zoveel mogelijk herbruikbaar. Zo dragen we bij aan de transformatie naar een duurzame wijk, waaraan bewoners en bedrijven uiteraard ook zelf hun steentje bijdragen.

Doel:

We streven naar een afwisselend woningaanbod voor blijvers, stijgers en nieuwkomers. Het moet een aantrekkelijke woon- en leefomgeving zijn voor een gevarieerd samengestelde bevolking. Ondanks de verdichting van de nieuwe woningen blijft het groene karakter behouden. Dat doen we door het versterken van groenstructuren en ecologische verbindingen, zoals parken en singels. We zetten in op meer duurzame mobiliteit, door de voetganger, fietser, sporter en OV centraal te zetten bij ontwikkelingen.

Een schone en veilige woonomgeving en openbare ruimte zorgt ervoor dat er meer ruimte is voor ontmoeting tussen de bewoners. Ook door het versterken van de relatie tussen woningen en binnenterrein ontstaat er meer sociale cohesie.

We zetten de rijke historie van Zuidwest in en creëren interessante bestemmingen om het imago van Zuidwest en de buurten te versterken.

Samen werken we aan:

- Een passend woningaanbod dat doorgroeien en doorstromen mogelijk maakt, met Levensloopbestendige woningen waar mensen langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Er is meer afwisseling in woningen, naast appartementen is er ruimte voor alternatieve en collectieve woonconcepten.
- Woningen voor bewoners met cruciale beroepen in de wijk/buurt, zoals onderwijzers. En in de tijdelijk leegstaande woningen kunnen studenten voordelig wonen en de leefbaarheid in de straat in stand houden. En in de tijdelijk leegstaande woningen kunnen studenten voordelig wonen in ruil maatschappelijke een bijdrage aan ontmoeting, kunst, cultuur, nieuwe levendigheid van de wijk (stadmakers).
- Aantrekkelijke buurt- en wijkparken voor iedereen. Deze bieden verblijfs-, sport- en ontmoetingsmogelijkheden, zijn toegankelijk, overzichtelijk, veilig en op maat. Zuidwest is en blijft groen. De verdichting van woningen leidt niet tot minder boomgroen en op daken en gevels kunnen ook voorzien worden van groen. Er wordt rekening gehouden met het gebruik van de natuurlijke elementen, zoals zon en schaduw, ventilatie en wind in het ontwerp van de openbare ruimte. Zo kan droogte, wateroverlast, hittestress en windoverlast worden verminderd.
- Aantrekkelijk en toegankelijk OV. Naast een snel OV-netwerk is er een toegankelijk fiets- en voetnetwerk, met goede routes naar de OV-haltes. Deze haltes zijn veilig en toegankelijk, met goede voorzieningen eromheen, zoals goede reisinfo of bewegwijzering.
- Kortere OV-reistijden voor goede OV-verbindingen naar het centrum van de stad en daarbuiten, zoals Rijswijk. Goede verbindingen met gebieden met veel werkgelegenheid voor lager geschoolden zijn van belang: Westland en de Rotterdamse haven.
- Goede OV-verbindingen tussen de belangrijke bestemmingen in Zuidwest, zoals verbindingen bij het Haga ziekenhuis en De Uithof of het verbeteren van de OV-bereikbaarheid van de sportcampus.

- Goede en veilige fiets- en voetverbindingen. We creëren samen een netwerk van aantrekkelijke routes, die goed verlicht en onderhouden worden en waar in de beplanting rekening wordt gehouden met de veiligheid en veiligheidsbeleving van de gebruikers. Er zijn voldoende bewaakte stallingsmogelijkheden voor (elektrische) fietsen en scooters. Er zijn goede aansluitingen van het fietsnetwerk op de groen- en recreatiegebieden in de omgeving.
- Een aangepaste opzet en inrichting wegenstructuur. De doorstroom van autoverkeer op hoofd-ontsluitingswegen moet voldoende zijn, doorgaand verkeer gaat niet door de wijken en er zijn autoluwe straten op buurtniveau. Belangrijke voorzieningen en bestemmingen moeten voor de auto goed toegankelijk blijven, zoals het ziekenhuis, de Uithof en het bedrijventerrein ZKD.

4. Veiligheid & Leefbaarheid

Ambitie: Zuidwest is een prettig en veilig gebied.

In Zuidwest is het onveiliger dan in de rest van Den Haag, en de bewoners ervaren dat ook zo. Zuidwest heeft daarom een slechte score op de Leefbarometer en de Prettig Wonen Monitor.

De criminaliteits- en overlastcijfers in Zuidwest zijn te hoog. Juist hierom is het belangrijk om extra aandacht te geven aan het veiliger inrichten van de openbare ruimte en het evenwichtiger spreiden van maatschappelijk kwetsbare doelgroepen over de stad. Ook zijn er ondermijnende activiteiten. Niet voor niets heeft de gemeente eerder het gebied rondom de Jan Luykenlaan- van Baerlestraat

VEILIGHEID & LEEFBAARHEID

Tot 2018 was er sprake van een afname in het aantal registraties van misdrijven, ook in Zuidwest. In 2019 is er gemeente breed een toename geconstateerd, waarbij de toename in Zuidwest relatief gezien groter is. Vooral in Morgenstond is deze toename zichtbaar.

voorrang gegeven om de veiligheid te verbeteren. We willen de criminele netwerken in Zuidwest aanpakken en verstoren en de weerbaarheid van bewoners en ondernemers verhogen.

Doel:

De openbare ruimte is ingericht volgens de principes van schoon, heel en veilig. Daarnaast willen we de sociale veiligheid en het veiligheidsgevoel in het algemeen van bewoners verbeteren. De beoogde aanpak op het gebied van onderwijs, werk, schuldenproblematiek, wonen en leefbaarheid, sociale samenhang en participatie zullen daar op termijn een belangrijke bijdrage aan leveren. Maar daarnaast moeten normen helder zijn en moet duidelijk zijn dat grensoverschrijdend gedrag stringent wordt aangepakt samen met partners. Dat moet leiden tot een voldoende tot goede score op de Leefbarometer en Prettig Wonen monitor.

Samen werken we aan:

- De openbare ruimte is aantrekkelijk en veilig met goede openbare verlichting, zichtbaarheid en overzicht. We realiseren aantrekkelijke verkeers- en wandelroutes en benutten en verbeteren het groen in de wijken.
- Criminaliteitscijfers moeten verbeteren door preventie (voorkomen van schooluitval, aanpak van schuldenproblematiek en het op andere manieren bieden van perspectief voor jeugd/gezinnen) en extra handhaving.
- Versterking van burgerparticipatie en sociale cohesie waardoor misstanden beter gemeld worden. Als er iets is gemeld, wordt daar passend opvolging aan gegeven.
- Criminele netwerken moeten worden teruggedrongen. Dat kan door de factoren die het aantrekkelijk maken om met criminele praktijken (bijv. drugshandel) in aanraking te komen te verminderen en alternatieven te bieden (trainingen, stages, banen).
- Investeren in de lokale economie (winkelstraten en -plinten): ruimte voor vernieuwende ideeën en concepten, maar ook een stringente aanpak van (ondermijnende) criminaliteit.
- Meer zicht op onjuiste inschrijvingen of het ontbreken van inschrijvingen in de Basisregistratie Personen, schijnverlating, onderverhuur, leegstaande panden, drugsproblematiek en

(arbeids-)uitbuiting moet leiden tot een gerichtere aanpak van signalen van ondermijning.

- Het vertrouwen in en toegankelijkheid van de overheid moeten we herstellen.

5. Gezondheid & Vitaliteit

Ambitie: In Zuidwest biedt een gezonde duurzame leefomgeving, waar mensen gelukkig kunnen wonen, werken en ontwikkelen en waar de voorzieningen op maat en toegankelijk is.

De gemeente wil de multi-problematiek aanpakken met preventie, gedragsverandering, sport, gezond leven, stress wegnemen en het verbeteren van de woonomstandigheden, zodat de levensverwachting in goede gezondheid toeneemt. De aanpak maakt nadrukkelijk ook gebruik van het eigen potentieel in buurt of portiek, naast professionele ondersteuning. Met als gevolg: minder overgewicht, stress en eenzaamheid en een gezondere leefstijl. Op termijn leveren deze een bijdrage aan een betere gezondheid van de inwoners van Zuidwest.

De gezonde en levendige wijken, met goede voorzieningen en een bloeiende wijk economie zijn mogelijk door te investeren in de fysieke leefomgeving. Het groen rond De Uithof, het Zuiderpark, de groenzones en sportparken langs de Melis Stokelaan en Dedemsvaartweg en de vergroening van Hengelolaan en Erasmusweg vormen een sterk groen en recreatief netwerk in Zuidwest. Winkelcentra worden tot multifunctionele centra omgebouwd, waar sport, onderwijs, werken en voorzieningen samenkomen. De openbare ruimte biedt veel leuke plekken om te ontspannen en te

GEZONDHEID & VITALITEIT

In Zuidwest is zowel fysiek als psychisch sprake van een minder goede gezondheid dan gemiddeld in Den Haag. Vooral in Moerwijk is dat het geval. Oorzaken: een ongezonde leefstijl, overgewicht en relatief veel bewoners zijn zeer eenzaam.

recreëren en verbindt de unieke plekken in de wijken. We koppelen loop en fietsroutes aan elkaar en maken het gebruik ervan aantrekkelijk. Er zijn voldoende specifieke plekken voor kinderen en jongeren om te spelen en ontspannen en er is openbare ruimte beschikbaar voor beweging voor volwassenen en ouderen.

Doel:

De inwoners in Zuidwest voelen zich net zo gezond als het Haags gemiddelde. Door de verschillen in gezondheid onder de inwoners te verkleinen en het aantal gezinnen met multi-problematiek beter te begeleiden, willen we de gezondheidsscores verbeteren. Dat kan door voldoende sport, spel en beweging te organiseren. De openbare ruimte biedt veel leuke plekken om te ontspannen en recreëren, zowel voor ouderen en jongeren. Wandel- en fietsroutes liggen binnen handbereik voor bewoners. Zij hebben toegang tot gezonde, energie-neutrale en klimaatbestendige gebouwen en leefomgeving. Daarnaast willen we de zorguitgaven terugdringen door aandacht voor preventie.

Samen werken we aan:

- Mensen verleiden en perspectief bieden. De oorzaak van een ongezonde leefstijl wordt vaak veroorzaakt door veel heftige achterliggende problemen. Daarnaast intensieve begeleiding van gezinnen, waarin gezondheidsproblemen zijn.
- De samenwerking tussen het sociaal en het medisch domein verbeteren.
- Een aantrekkelijke buurt en wijkparken voor iedereen realiseren. Maar ook de het creëren van openbare, toegankelijke en multifunctionele sportparken die mogelijkheden bieden om (on) georganiseerd te sporten, te spelen en te bewegen.
- Benutten en verbeteren van het huidige groen voor wandelroutes en verbindingen naar en tussen de parken verbeteren.
- Er zijn ontmoetings- en sportfaciliteiten voor jongeren. Er is een gedifferentieerd aanbod van georganiseerde en ongeorganiseerde sport, dat goed aansluit op de behoeften uit de wijk.

6. Sociale samenhang en participatie

Ambitie: Zuidwest is een gebied waar alle mensen zich thuis voelen en gekend worden in wat ze nodig hebben.

Sociale cohesie en participatie werken op elkaar in. Op plekken met veel sociale cohesie denken bewoners mee over plannen voor hun wijk of ontwikkelen zelf initiatieven. Initiatiefnemers op plekken met veel sociale cohesie vinden sneller medestanders. Andersom: waar mensen samen participeren, groeit de sociale cohesie. Een bijzonder kenmerk van Zuidwest is de grote betrokkenheid van bewoners bij elkaar. Een voorwaarde voor sociale cohesie zijn veilige en prettige ontmoetingsplekken. Daar ontbreekt het aan. Een grote wens van bewoners is dan ook meer ruimte om elkaar te ontmoeten. Sociaal isolement is nu voor velen een dagelijkse realiteit. Standaard manieren om bewoners te bereiken en betrekken werken vaak niet. Hier draait het om het winnen en behouden van vertrouwen, zo dicht mogelijk aansluiten bij de belevingswereld van bewoners; een arbeidsintensief proces. De organisatiegraad is laag en de doorstroming hoog. Onze ambitie is dan ook om intensief in te zetten op het versterken van participatie en sociale cohesie. We willen een grote slag maken in het professionaliseren van participatie en het versterken van de wijkdemocratie. De kracht van Zuidwest is, dat mensen wel naar elkaar omkijken daar gaan we vol op inzetten.

Participatie wordt het speerpunt in het programma en de visie Zuidwest. We willen de bewoners actief

SOCIALE SAMENHANG

Zuidwest scoort onder het Haags gemiddelde op het vlak van sociale cohesie en het rapportcijfer 'Prettig Wonen'. Op het vlak van sociale cohesie scoort Zuidwest onvoldoende.

*Bewoners-
participatie
Dreven*

betrekken bij de toekomst van hun wijk. We willen dit kleinschalig, thematisch, meertalig, laagdrempelig, op bekende locaties, in verschillende vormen en proactief doen. We koesteren daarbij de initiatieven van de bewoners zelf. En zoeken telkens naar nieuwe vormen om weer andere mensen te bereiken.

Allekanten, het bewonersbedrijf Dreef 4, het uitdelen van maaltijden aan kwetsbare bewoners en de Lief en Leedstraatjes zijn mooie voorbeelden van de betrokkenheid van bewoners.

Doel:

Thuis voelen in je wijk. Terug kunnen vallen op je buurt! Dat is wat we met z'n allen nastreven. Het is belangrijk om in contact te staan met je omgeving, er moet ruimte zijn voor ontmoeting. Door inzet op brede participatie bij de aanpak in Zuidwest, wordt de betrokkenheid versterkt en geïnvesteerd in het herstel van vertrouwen tussen partijen in het gebied. Doel is wijken met een sterke sociale cohesie, waarin mensen willen meedoen en vertrouwen hebben in de overheid en instanties. Bewoners en ondernemers voelen zich dan sterk betrokken bij en medeverantwoordelijk voor hun omgeving. Belangrijk is dat de voorzieningen bijdragen aan een samenleving waaraan iedereen meedoet. De openbare ruimte nodigt dan ook uit tot verschillend en gezamenlijk gebruik.

Samen werken we aan:

- Een wijk met een sterke sociale binding en waar mensen mee willen doen en vertrouwen hebben in de samenleving. Waarin we maatschappelijke voorzieningen en welzijnswerk structureler maken en dus minder afhankelijk zijn van tijdelijke subsidies. Er is ruimte voor extra ontmoetingsplekken in verschillende vormen, zowel georganiseerd als spontaan.
- Voorzieningen en openbare ruimte, zoals buurtparken of pleinen, die toegankelijk, overzichtelijk, veilig en op maat zijn. We breiden deze ontmoetingsplekken verder uit en creëren meer bewegingsruimte bij sportvelden van verenigingen.
- Initiatieven van bewoners gaan we ondersteunen, door actief mee te denken, door een initiatievenbudget beschikbaar te stellen en drempels weg te nemen. Hiervoor zetten we een programma ondersteuning initiatieven Zuidwest op; een nieuwe Haagse wijkaanpak.
- Zuidwest Den Haag wordt een proeftuin voor een meer integrale samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen. De opgaven in Zuidwest bepalen wie er met welk budget aan tafel zit. Hierin werkt de gemeente samen met maatschappelijke organisaties en bewoners naar voorbeeld van de wijkagenda.
- We investeren in onze professionaliteit op het gebied van (digitale en inclusieve) participatie methodieken. Deze kennis wordt eveneens toegankelijk gemaakt voor onze samenwerkingspartners. We creëren een fysieke en digitale omgeving waarin samen aan de wijk wordt gewerkt in "participatiewinkels".
- We zorgen ervoor dat de bewoners van Zuidwest ook mee kunnen komen in de digitale wereld door te investeren in training en het beschikbaar stellen van faciliteiten.
- We stimuleren en ondersteunen de organisatie van bewonersplatforms en gemengde platforms als "Bondgenoten" en het "Tolerantieplatform". De schaal van de wijk en de dynamiek van bewoners is hierbij ons vertrekpunt. Op het niveau van heel Zuidwest, bouwen we aan het versterken van de rol van de Partnerraad. Zo blijven de bewoners met elkaar in contact en dat leidt tot wederzijds begrip en een goede basis voor het uitwisselen van ervaringen en samenwerking.

A woman with long dark hair, wearing a black cardigan over a maroon top, stands outdoors in front of a brick building. She is smiling and holding a small wooden-framed chalkboard. The chalkboard has white handwritten text in Dutch. The background shows a street with trees and parked bicycles.

Ik kan mensen
stimuleren
gelukkiger te
zijn en meer uit
zichzelf te halen.

ZUIDWEST
op z'n best!

Aan de slag

**De bewoners staan centraal.
Het perspectief waar we met bewoners,
instellingen en overheden aan werken
is dat we over twintig jaar zeggen
dat bewoners van Zuidwest, zich net zo
gezond voelen en lang leven, gelijke
kansen hebben op een goede
schoolopleiding, zich net zo veilig voelen,
evenzeer deelnemen aan
de arbeidsmarkt en evengoed wonen
als een gemiddelde Hagenaar.**

Samen bouwen

De lat ligt hoog. Om de ambities te verwezenlijken en te komen tot de gewenste toekomstige situatie van Zuidwest moet er veel gebeuren. Er is een brede aanpak nodig, hiervoor zet de gemeente een programma op. Dit programma wordt integraal vormgegeven, maar legt de focus op de belangrijkste maatschappelijke opgaven aan de hand van de zes thema's Onderwijs, Werk & Economie, Veiligheid & Leefbaarheid, Gezondheid & Vitaliteit, Wonen & Leefomgeving en Sociale samenhang & Participatie.

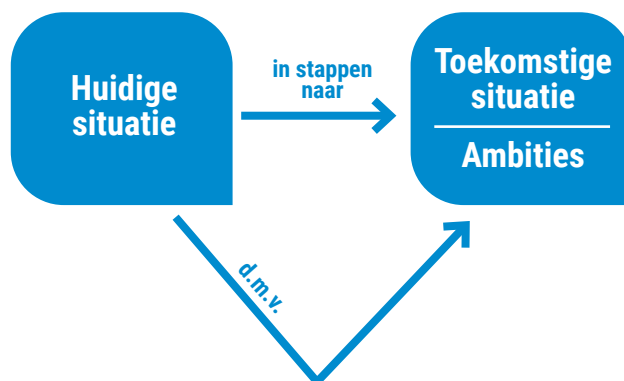
De inhoud van het programma wordt in 2021 vormgegeven. Het programma vergt een lange adem. Daarom zal het flexibel moeten zijn en nader en gedetailleerder aangevuld kunnen worden gedurende het jaar.

Participatie vindt plaats aan de hand van de zes thema's. De op te stellen omgevingsvisie hangt samen met de acties uit het programma. De omgevingsvisie is een lange termijnvisie voor de fysieke leefomgeving en vormt het kader voor de toekomstige plannen. Daarmee gaat ook de omgevingsvisie over alle thema's heen.

Allianties

De aanpak Zuidwest kan alleen succesvol zijn als we het samen doen: met bewoners en met (maatschappelijke) partners van binnen en buiten Zuidwest. Brede betrokkenheid is nodig uit de stad om het tij te keren. Een aanpak die we voor tien tot twintig jaar willen volhouden kan niet slagen zonder betrokkenheid, commitment en overgave van maatschappelijke partners die samen, en samen met de gemeente Den Haag, de schouders eronder zetten.

Bij het Rijk is de kennis aanwezig over de effectiviteit van maatregelen die elders zijn genomen en kan meedenken op het moment dat bestaande wet en regelgeving knelt. Sinds najaar 2019 bouwt de gemeente aan allianties met daarin een brede vertegenwoordiging van mensen die kunnen bijdragen aan de verbetering en aan de ambities voor Zuidwest. In de aanloop naar een nieuw Kabinet wordt door 15 gemeenten met

Integraal programma

Omgevingsvisie

kwetsbare gebieden, naast een onderbouwing van de noodzakelijke financiële bijdragen door het Rijk, ook ingezet op een experimenteerwet voor onorthodoxe maatregelen om vastzittende patronen en ontwikkelingen te doorbreken. Bijvoorbeeld op de grensvlakken tussen school, werk en hulpverlening en tussen veiligheid en de fysieke leefomgeving. Dit past binnen de verkenning die BZK in het kader van het interdepartementale programma Leefbaarheid en Veiligheid is aangegaan met deze 15 gemeenten.

*Voorzieningen-
cluster aan de
Beresteinlaan*

De allianties worden getrokken door ervaren bestuurders en directeuren. Zo staat **Pierre Heijnen**, oud bewoner van Zuidwest en voorheen wethouder in Den Haag, aan het roer van de alliantie Onderwijs. **Harry Wientiens**, directeur Private Banking Rabobank en voorzitter Economic Board, buigt zich over de verbeteringen in Zuidwest op het gebied van Werk & Economie. Voormalig minister **Jet Bussemaker** is voorzitter van de alliantie Gezondheid & Vitaliteit, hoogleraar 'Beleid, Wetenschap en Maatschappelijke Impact' aan de Universiteit Leiden en voorzitter van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving. **Esther Lieben** is Algemeen directeur VRH / commandant Brandweer Haaglanden - Veiligheidsregio Haaglanden en gaat zich bezighouden met Veiligheid & Leefbaarheid, **Mohamed Baba** (directeur van woningcorporatie Haagwonen) met Wonen & Leefomgeving en **Charlie Ortega** is directeur stichting leergeld en voorzitter van Sociale samenhang & participatie. De trekkers van de allianties vormen een duo met directeuren vanuit verschillende diensten van de gemeente Den Haag.

De komende periode gaat elke alliantie onderzoeken wat nodig is om Zuidwest in 2040 weer op het Haags gemiddelde te krijgen. Denk aan geld, projecten of wet- en regelgeving die nodig is om het gebied te verbeteren. Daarnaast fungeren ze als hoeder en aanjager van het uitvoeringsprogramma voor Zuidwest. Ze monitoren de voortgang en hebben overleg met elkaar op de raakvlakken tussen de allianties. De allianties blijven sterk verbonden met de gemeente Den Haag, maar krijgen ook de ruimte om de inhoud van het programma vorm te geven en in te vullen. De gemeente faciliteert en neemt deel aan de allianties. Uitgangspunt is dat wordt samengewerkt op basis van gelijkwaardigheid. De allianties krijgen elk een onafhankelijk voorzitter met als opdracht partijen aan elkaar te verbinden en te bouwen aan gezamenlijk commitment en inhoudelijke bijdragen aan de verbetering van Zuidwest.

Bestuurlijke klankbordgroep

Een bestuurlijke klankbordgroep bestaande uit Martin van Rijn, Bruno Bruins en Hans Borstlap gaat de gemeente gevraagd en ongevraagd adviseren. De alliantievoorzitters, de klankbordgroep, burgemeester Van Zanen, wethouder Balster en collega-wethouders werken toe naar een gezamenlijke langdurige aanpak voor Zuidwest.

Het Verbond van Zuidwest

In het plan van aanpak werken we samen toe naar committent met bewoners en instellingen voor een twintigjarige aanpak. Bij een plan van aanpak denk je al snel aan een blauwdruk, maar het ligt nog niet vast omdat nog niet bekend is of er geld komt voor een Rijksprogramma Leefbaarheid en Veiligheid. Inmiddels is er een werkgroep lobby opgericht en bezig om een plan B te hebben voor het geval als er geen geld komt voor een Rijksprogramma. De committent wordt vastgelegd in een intentie-overeenkomst om lange termijn doelstellingen te realiseren en elkaar daarbij betrokken te houden. De intentieovereenkomst, met de werktitel Het Verbond van Zuidwest, verbindt betrokkenen op de lange termijn. Daarin verklaren de partijen gezamenlijk zich te binden aan de ambitie om over twintig jaar te kunnen zeggen dat bewoners van Zuidwest zich net zo gezond voelen, een net zo goede schoolloopbaan doorlopen, zich net zo veilig, thuis, met elkaar verbonden voelen, waar mogelijk deelnemen aan de arbeidsmarkt en in ieder geval bestaanszekerheid kennen en schulden-zorgenvrij zijn, en evengoed wonen als een gemiddelde Hagenaar.

Een belangrijk onderliggend document voor Het Verbond van Zuidwest is deze route naar een integraal programma voor Zuidwest, waaruit concrete acties kunnen komen tot een gemiddeld

perspectief voor de bewoner over twintig jaar. Dit boekje is daarbij een 'levend' document waarin is vastgelegd hoe we willen werken om de lange termijn doelen te bereiken. Elke partij vertaalt de doelstellingen naar uitvoeringsprogramma's en jaarlijks kijken we of we dichterbij ons doel komen en bespreken we wat er extra nodig is.

Het spoorboekje tussen nu en 8 juli:

- Tussen 16 april en 1 mei wordt de lijst met acties vanuit de verschillende allianties geconcretiseerd en gecheckt op haalbaarheid.
- Tussen 1 mei en eind juni ligt de nadruk op het ophalen van inbreng, het betrekken van en aansluiten van alliantie-partners, bewoners en ondernemers en het aanscherpen van crossovers tussen allianties.
- Hierin nemen we ook de Gemeenteraad mee en informeren de Gemeenteraad halverwege april over het proces.
- 8 juli tekenen van het Verbond van Zuidwest.
- Aanvullen van het Perspectief en uitwerken naar een programma juli-december 2021.

Op 8 juli komen we bij elkaar en tekenen we het verbond. Daarmee hebben we een stip op de horizon geplaatst voor een betere toekomst van Den Haag Zuidwest.

Erasmuspark, herstructureringsplan in de Gaarden, is ontwikkeld tussen 2004 en 2007

A woman with light brown hair tied back, wearing a dark brown patterned top, is holding a small wooden-framed chalkboard. The chalkboard has the Dutch text 'Ik zorg dat bewoners aanspraak hebben.' written on it in white chalk. She is sitting at a wooden table. In the background, there is a wall with colorful graffiti in shades of blue, green, and pink, and a green plant is visible on the left.

Ik zorg dat
bewoners
aanspraak
hebben.

ZUIDWEST
op z'n best!

